

VADÁSZAT.

Az agonc-s vad sebzéséről.

13. *Czomb-lövésnél* a jelzés nem mindig egyforma. A talált vad kevésbé erős csontzúzás esetében ugyanis nyomban hátra bukik, de azonnal csülökre kap és elmenekül; — erősebb csontzúzásnál pedig eltántorodik és sántán, tántorogva s a meglőtt czombot lógatva tut tovább, míg könnyebb sebesülésnél hátsó részével kirúgva megfutamodik.

14. *Gerincz-lövésnél*, ha a golyó a gerinczen erős csontzúzó-dást okoz, vagy a gerinczet eltöri, a vad tűzben esik össze; ellenben ha a gerinczet csak érinti a golyó — talán egy darabka szőrös húst is lehorzsolva, — a vad nagyon megriad s nyílsebesen tovaszökik.

15. *Láb-lövésnél*, ha az egyik előláb lövetik el, a vad előre bukik, ellenkező esetben pedig hátra hanyatlik, de mindkét esetben *elesik* és pedig azon oldalára, a mely oldalról a lövés érte, de csakhamar csülökre kap ismét. Előláb-lövésnél hegynek lefelé, hátsóláb-lövésnél hegynek fölfelé nem megy a vad.

16. *Horzs-lövésnél* a vad láthatóan igen megriad s csülkeivel erősen bevág a talajba.

17. *Vesepecsenye-lövésnél*, vagyis a gerincz-oszlop mentén a vesék fölött talált vad csaknem kivétel nélkül rögtön felbukik, majd sikertelen erőlködések közben felkelni igyekszik (ami ritkán sikerül), míg végre kínos vergődések között kimúlik.

18. *Ha a lövés az agancs tövét éri*, ilyenkor a vad rögtön tűzben esik össze, de csakhamar csülökre kap ismét s örökre ajánlja magát.

19. *Agyék-lövésnél* a vad erősen összeressen s rövid iramodás után leheveredik.

20. *Üres lövésnél*, vagyis a zsiger fölött és a gerinczoszlop alatt talált vad megriad s tág, közép magas szökéseket tesz s azután igen gyorsan örökre tovább áll.

A *sebzés**) ezen húsz pont alá foglalt különböző eseteit illetőleg megjegyzendők még a következők: *Szív-lövésnél* a vad csak kivételesen (és igen ritkán) menekül s akkor is csak rövidebb, legfeljebb 80—160 m. távolságra s ott leheveredvén, mihamarább megdermed. — *Ferde vállap-lövés* esetében, tehát ha a golyó *nem éri a szívet*, a vad a szokásos jelzés után menekülni kezd s ekközben fájdítva emeli megsérült első lábát. Menekülése azonban nem nagy távolságra terjed s elfeküdvén, néhány óra lefolyása alatt kimúlik. Igen erős, vagy közeli lövéseknél, midőn a golyó *mindkét* vállapot átjárja, a tűzben összeeső vad menekülésre képtelen. — *Tüdő-, máj-, lép- és vese-lövésnél* a vad a legközelebbi sűrűt keresi fel és igen gyorsan menekül, de csak néhány száz lépésre képes menni, mert ekközben gyorsan megbetegedvén, mihamarább elfekszik s rövid idő múlva kimúlik. — Ha *csupán csak a tüdő*

lett találva s mindkét tüdőszárnyat átvágta a golyó, — ily esetben igen rövid idő múlva megdermed a vad; ellenben *tüdő horzslövésnél*, vagy ha csak a *tüdő egyik szárnya* lett átlöve, sokszor messzire elmegy a vad, de menekülése ilyenkor, úgy látszik, inkább önkívületi cselekmény s nekimegy fának, bokornak, míg egyszerre csak mintegy villámtól sujtottan rogyik össze. Azonban az igen erős, öntudatosabb vad *tüdő-lövés* esetében se veszti el annyira fejét s menekülése közben meg-megáll a vér kiköhögése végett. — Ha a *máj, lép, vesék*, vagy a *tüdő* a lövés által inkább csak érintve lett, szóval csak könnyebb sebesülést szenvedett e szervei valamelyikén a vad, ez a körülmény mindig hosszabb szenvedést jelent a szegény állatra nézve, mert az ily természetű sebzéseknél csak órák múltán következik be a jótékony halál. — *Fej-lövésnél*, ha a golyó az *agyvelőt* találja, a vad rendszeren úgyszólván abban a pillanatban kimúlik s mintegy villámtól érten rogyik össze. Egyéb fej-lövések nem mindenkor halálosak; úgyszintén nyaklövéseknél is csak *csigolya-találással hozhatjuk biztosan terítékre a vadat*, ellenben csupán az izomzatot találva, a vad — gyakran annélkül, hogy jelezne — erősen megriadva elmenekül. Az *ütő-ér* és *légcső-lövés* hatásáról már volt szó. A *gerincz-agy* találása rögtön halált okoz, valamint a *gerincz-oszlop* szétzúzása is mindig halálos következménnyel jár — s a tűzben összerogyott vad lábra állani abszolúte képtelen. — Még a *nyaklövéseket illetőleg* megesik olykor, hogy a golyó csupán a nyakcsigolya valamelyik kicsiny *tövisnyújtványát* találja, annélkül, hogy a nyakcsigolyát magát szétzúzná. Ez esetben tűzben esik ugyan össze a golyóvágás által előidézett nagy rázkódtatás következtében a vad, de ép oly gyorsan csülkőn is terem s úgy elmegy, hogy a legtöbb esetben hírért se hallani többé. Ugyanily következmények tapasztalhatók az oly lövéseknél is, midőn a gerincz-oszlop csigolyáinak kifelé álló *tövisnyújtványát*, vagy pedig a nyakcsigolyák *tövisnyújtványát* éri a golyó. A rázkódtatás mindkét esetben szintén földreteríti ugyan, sőt néha a lövés után látszólag holtan terül el néhány pillanatra a vad, vagy pedig (a mi gyakoribb eset) hátára fordulván, kapálódzik egy ideig, — de csakhamar azután magához térve, felszökik s habár eleinte tántorog és inog is egy kissé, mégis gyorsan elmenekül és meg nem kapható. Ennélfogva az ily sebzési eseteknél gyorsan kell a vadhoz nyomulni a kegyelemlövés megadása végett. — A *vesepecsenye-lövés* illetőleg megjegyzendő, hogy csak akkor rögtön halálos az, vagy legalább úgy leüti a vadat, hogy felkelni képtelen, ha a gerincz-oszlop mentén a vesék fölött talált a golyó; csupán vese-lövésnél ellenben, a bár ily módon erősen tönkrelőtt vad csak több órai szenvedés után múlik ki. — *Ürlövés* esetében a következményeket már ismerjük; azonban ha az ily lövés a borda, vagy gerincz-oszlop alsó részének súrolásával is jár, az esetben riasztás helyett a vad ép oly hirtelen esik össze, mintha szabályos jó lövés érte volna; de azután felugrik és világgá megy. Az ily lövések ép oly gyorsan gyógyulnak, mint a legtöbb nemesebb részeket, vagy csontot nem ért könnyű sebzések és semmi nemű utókövetkezménnyel nem járnak se a vad testi épsége, sem pedig kellő

*) Tudnivaló, hogy a lövés mindig ama *szervtől* nyeri nevét, amelyet átjárt vagy széttronsolt a golyó — még az esetben is, ha a löveték előbb más testrészekben hatolt volna is keresztül.

kondíciójára nézve. — *Czomb-lövéseknél* ha a golyó csontot ért (azaz csonttörés történt), a vad nem bír menekülni, hanem — mint már említettem volt — a megöltöt czombot lógatva, lassan, sántikálva vonul odább; — ellenben ha csonttörés nem történt, a vad igen fürgén elrohan s nem igen kerül meg. — *A far-lövés* (amit egyébiránt vérbeli Nimród produkálni sohasem szokott) csak akkor halálos, ha a golyó a medenczén át behatolva, a vad *egész testét átvágja*. — *Lábszár-lövésnél*, vagyis midőn az egyik első láb lövetik el, a vad nagyon is menekülés-képes s habár kezdetben ugyan bukdácsol is egy kissé, de azután csakhamar megtanul három lábon járni s mihamarább oly gyors iramban szökik tova, mintha semmi baja se történt volna neki. *Hátsó láb-lövésnél* azonban erősen megbénul a vad s betegebb, tehetetlenebb is és csakis (kivált ha kissé magasán találta a golyó) lassú, néha majdnem vontatott menekülésre képes s mihamarább elfekszik. — *A lábszár-lövés* igen sok esetben begyógyulnak, de a megnyomrodott, legtöbbször görbére maradt lábát nem használja a vad, hanem három lábon halad; mindamellett azért gyorsan és biztosan jár. Ha az alsó lábszár lövetik el, az esetben a szétezött alsó rész a legtöbbször lerohad, — de a csonkán maradt tagrész beheged, legfeljebb egy kemény bunkó képződik a forradás körül. Természetesen ugyanezt a lábát járásra nem használhatja a vad, miért is — de általában is — megnyomrodott lábánál rendszeren csak három nyomot találunk a csapatban. — *A szügy-lövésnél* megjegyzendő, hogyha ugyanis jobboldalon hatol be a golyó, akkor a tüdőt, — ellenben ha baloldalon vág be, a szívet találja. — *Bél-lövés* esetében, midőn t. i. a golyó a vastag vagy vékony belek közt hatol be annélkül, hogy a zsigert megsértené, a vad hamar elhever s gyorsan s erősen megbetegszik, kivált ha a vékonybél lövetett szét. Ily lövési eseteknél a sebek súlyossága és a vad testi erejéhez képest a sebzett állat viselkedése is különböző. A már ismert jelzéseken kívül jelez azzal is, hogy például a farkas-vad rögtön kivált a csapatból s más irányba vonul, vagy pedig épen nem menekül, hanem derekát erősen összerántva s farkát kinyújtva, lassú lépkedéssel tart egy bizonyos irányba, időközönként meg-megállva s a sebhelyt rész felé tekintve, miközben fejét, nyakát hosszúra kinyújtja. Ha víz van a közelben, okvetlen felkeresi azt. — *A bél-lövést* kapott vad — kivált ha a lépet is megsértette a golyó — leheveredése után csakhamar seblázt kap s ha idő engedtetik teljes elbetegedéséhez, betegágját többé nem hagyja el. Kétes eseteknél, vagy nyomkövetés közben útbaigazítóul szolgálhat a vadásznak az a téveszthetetlen jel is, hogy a bél-lövést kapott vad nem képes hátsó lábaival az első nyomába lépni.

Nem ritkán fordulnak elő olyan esetek, midőn a lövés pillanatában a vad sebzését kellőképen meg nem állapíthatjuk; pl. ha a vad magas növényzetben állt, általában ha nagyon fedve volt, vagy pedig szeles időben a szem elé tóduló lőporfüst miatt, mi a kellő kitekintést oly gyakran korlátozza stb. Ily eseteknél sokszor igen jó útbaigazítóul szolgálhat a vadat ért golyó *felütésének*, illetőleg *vágásának*, mint *jelnek*, azon különbözőképen hangzó csattanása is, melyet a lövést követőleg a talált testrész szerint minden esetben hallani. Így például jó vállal-lövésnél a golyó vágása igen éles és

tisztán hallható; de czomb-lövésnél is ilyen a golyó vágása, bordatörés esetében azonban tompa s emellett erős ütést hallani.

Lábszár-, általában csontot ért lövésnél a golyóvágás éles és tisztán hallható; ellenben bél-lövésnél tompa ütést hallunk.

Lakatos Károly.

(Vége következik.)

A róka-kérdéshez.

T. Szerkesztőség! *Gróf Széchenyi Béla* nagy-czeni birtokán, a röjtöki fázánosban észlelte az erdész, hogy egy róka-család tanyát ütött. Márczius 29-én a kiválóan lelkiismeretes és praktikus főerdész, *Rusz Kálmán*, korrekt vadásznak nevelt fiai közül Imre este lesbe állt a rókalyuknál és az első este sikerült a nőstény rókát el-lőnie. A lövésre megjelent erdészszel a rókalyuk mindkét bejáratát ellátták vassal. Csütörtökön reggel és este hiába volt a les. Pénteken reggel a hím rókát kimúlva találta a vasban és a rókalyuk nyílásánál s a nyílás előtt

6 darab fiatal stüldőt, 2 ten-geri nyulat és egy kotlós fázányúkot talált egészen friss állapotban. E kedvező eredmény után a rókalyukat felásatta és 7 darab fiatal szopós rókakölyket talált kimúlva abban. Azt hiszem, ez az eset is, melynek megbízhatóságához szó nem fér, teljesen igazolja, hogy a kan róka gondos családapa. — Sopron, 1901. május 26. — Vadászúdvvel *Szilágyi Imre*, megyei árvsz. ülnök.

Feleletek szerkesztőségünkhez intézett szak-kérdésekre.

Grf. T. Füstetlen (nitro) lőporral nem szokás fegyvert *belőni*, csak *kipróbálni* a fegyverművesnek a végből, nem megye széjjel. Akármilyen szabályos, összetartó (szoros) löképet ad is egy fegyver fekete (rendes)puskapor használata mellett, füstetlen lőpornál ennek nyomát se találjuk, amennyiben csakis hihetetlenül szétszórt, igen nagy terítésű löképet kapunk eredményül, ami nem csak a lőanyag robbanásszerű működését tanúsítja, hanem arról is bizonyosságot nyújt, hogy a lőporadaghoz mérten a sörét-töltés aránya koránt sincs helyesen megállapítva. Mindenesetre több, sőt nyilván *sokkal több* sörétet kellene venni, hogy szabályos löképet adjon a füstetlen lőpor; kérdés azonban, nem származ-

